

Ordklasser i svenskan och latinet

Substantiv är ord för personer, djur, saker eller begrepp, som herre (*dóminus*), åsna (*ásinus*), brev (*epístula*) eller kultur (*cultúra*). Ett svenskt substantiv har alltid en grundform. Om man lägger ändelsen *-s* till substantivet, kallas formen för genitiv. Nominativ och genitiv är kasus. I språk som tyska finns flera kasus, t. ex. dativ och ackusativ. Spår av äldre kasusböjning i svenskan finns kvar i t. ex. (prepositionen 'ur' styrde i äldre tid dativ) gå man ur huse, (prepositionen 'till' styrde i äldre tid genitiv) gå till handa, driva till havs, dra till skogs.

Adjektivet betecknar egenskaper hos någon eller något, t. ex. liten (*parvus*) eller lik (*símilis*). Nästan alla adjektiv kan kompareras: modig (positiv), modigare (komparativ), modigast (superlativ).

Adverb är i första hand en bestämning till verb (hon arbetade effektivt), adjektiv (hon hade en ljust rosa klänning) eller andra adverb (han sprang mycket snabbt). Adverb är också de frågande orden (exempelvis 'när', 'hur', 'var', 'vart', 'varifrån', 'hur mycket'), nekande ord ('inte', 'ej' etc) och konjunktionella uttryck (t. ex. 'varken ... eller', 'dels ... dels'). Adverb kan inte böjas.

Pronomen står ofta i stället för ett tidigare nämnt ord:

personliga, t. ex. jag (*ego*), du (*tu*), vi (*nos*), ni (*vos*)

possessiva, t. ex. min (*meus*), din (*tuus*), vår (*noster*), er (*vester*)

reflexiva, t. ex. mig (*me*), dig (*te*), sig (*se*)

relativa, t. ex. som, vilken (*qui*)

demonstrativa, t. ex. den, denna, den här, den där (*ille*, jfr fra. *le*)

interrogativa (frågande), t. ex. vem (*quis*)

indefinita (obestämda), t. ex. någon (*áliquis*)

Verb talar om vad någon gör, är eller vad som händer. Verb kan böjas för att ange tidsförhållanden, t. ex. nutid (jag ropa-r) och förfluten tid (ropa-de). En sammanfattande term för de verbformer, som uttrycker de olika tidsförhållandena, är **tempus**:

Presens talar om vad som händer: jag ropar.

Imperfekt (preteritum eller dåtid) talar om vad som hände tidigare vid en bestämd tidpunkt: jag ropade.

Perfekt talar om vad som har hänt tidigare någon gång: jag har ropat.

Pluskvamperfekt talar om vad som hade hänt: jag hade ropat.

Futurum talar om vad som skall/kommer att hända: jag skall ropa.

När det gäller **tema** på ett svenskt verb anger man fyra former av verbet: infinitiv (att färga), imperfekt (färgade), supinum (färgat) och perfekt particip (färgad).

Verbets **modus** är tre: *imperativ* uttrycker en befallning eller uppmaning (spring!). *Konjunktiv* uttrycker en önskad eller tänkt handling (Leve konungen!). *Indikativ* uttrycker att det sagda är verkligt (han lever).

Prepositioner är korta oböjliga ord som ofta står tillsammans med substantiv eller pronomen: i båten, till huset, till mig.

Konjunktioner är ord som binder samman ord eller satser. Samordnande konjunktioner binder samman satsdelar och satser av samma slag, t. ex. *och*, *samt*, *men*, *eller*. Underordnande konjunktioner inleder bisatser, t. ex. *att*, *så att*, *för att*, *eftersom*, *när*.